

Izaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

Rusi zavirli prodiranje nemških kolon

Sovjetske čete izvršile uspešne protinapade na nacističke pozicije na obeh koncih tristo milij dolge fronte. Moskva naznanila dogovor z Veliko Britanijo in Ameriko glede ustanovitve druge fronte. Zavezniški letalci napadli japonsko bojno brodovje. Washington priznal, da se 10,000 japonskih vojakov nahaja na ameriških otokih

Moskva. 3. avg.—Ruske čete so izvršile uspešne protinapade na pozicije nemškega vojaštva na obeh koncih tristo milij dolge fronte v severnem Kavkazu in napeli vse sile, da preprečijo prebitje bojne črte v sredini. Kozaki so s sabljami napadli Nemce pri glavni železnici, ki vodi do oljnega polja, in posekali 300 Nemcev.

Rezervni oddelki so bili vrženi v bitke proti Nemcem v sektorju pri Kletskaji, 70 milij severozapadno od Stalingrada, ki so zavirli prodiranje sovražnika. Komunikacije omenja srčite bitke v petih sektorjih fronte, ki se raztezajo od Voroneža do Kletskaje. Polovica ruskih čet se je izboljšala v vseh mestih z izjemo Salaska, sto milij južnovzhodno od Rostova, kjer so nacističke kolone prodrle 80 milij naprej proti jugu. Komunikacije dostavlja, da je več tisoč Nemcev padlo v bitkah z Rusi.

London. 3. avg.—Moskovska radiopostaja je naznanila sklenitev dogovora z Veliko Britanijo in Ameriko glede ustanovitve druge fronte v tem letu. Naznanilo je bilo oddano v nemškem jeziku. Govornik je dejal, da bo Nemčija kmalu stala nasproti armadi 15,000,000 mož, 85,000 tankov, 100,000 topov in 50,000 bojnih letal.

Moskva. 1. avg.—Ruska armada je ustavila prodiranje nemških kolon proti Stalingradu, jeklarskemu središču ob reki Volgi, razbila več nemških tankov v bitkah ob reki Don in zasedla mnogo topov in druge orožje, se glasi uradni komunikacije, ki zaeno priznava umike ruskih čet na ozemlju pod Rostovom.

Sovjetske čete so izvršile uspešne protinapade na nacističke pozicije pri Kletskaji, 70 milij severozapadno od Stalingrada. Vrhovno poveljstvo pravi, da se srčite bitke nadaljujejo pri Tsimiljanskju in Batajsku. Rusi so v zadnjih dneh razbili 75 nemških tankov.

Sveže ruske rezerve so bile zagnane v boj proti Nemcem na fronti pri Kletskaji, da ustavijo prodiranje sovražnika na ozemlju, kjer reka Don naredi ovinek. V bitki v enem sektorju te fronte so Rusi razbili devet nemških tankov, osem težkih topov in ubili čez tisoč vojakov in častnikov.

Bitke so se obnovile tudi na letalski fronti. Ruske čete, ki so se borile v bojnih letalcih, so preokupirale več važnih letalskih baz. Ruski letalci so metali bombe na nemške letališča na Barenškem morju in jih potopili, dva pa poškodovali.

Berlin. 1. avg.—Vrhovno poveljstvo pravi, da nemške kolone prodirajo naprej ob reki Volgi, da se prekoračile reko in so v nekaj krajih 150 milij dolge fronte. Nemci so okupirali Kuznetski kanal 50 milij južno od Rostova, kjer se nahajajo železnice, ki vodi v severni Kavkaz, kjer so bojevali. Bitke divjajo na železniškem križišču pri Stalingradu, sto milij južno od Rostova.

Kairo. Egipt. 1. avg.—Britski letalci so ponovno napadli izbruh osiščne baze v

Stalin navdušuje ruske vojake

Litvinov konferiral z Rooseveltom

Moskva. 1. avg.—Premier Stalin je v poslanici ljudstvu in vojakom na fronti imenoval imena velikih ruskih junakov iz prošlosti, da jih navdušijo za odločen odpor proti sovražniku. "V tej vojni imejmo vedno pred očmi junaka dela, ki so jih izvršili Nevski, Donski, Minin, Požarski, Suvorov in Kutuzov," je dejal. "Zmagovita zastava velikega Lenina naj vas navdahne s pogumom."

Pravda, glasilo komunistične stranke, je objavila uvodnik z apelom na armado, ki pravi: "Sovjetski vojaki, niti koraka nazaj! Umik je nemogoč. Naša domovina je v veliki nevarnosti. Mi jo moramo odvratiti in zagnati sovražnika nazaj za vsako ceno. Sovjetska dežela je velika in bogata. Nič ni bolj škodljivo kot misel, da se, ker je sovjetska Rusija ogromna, lahko umikamo. Vsak čevlji zemlje, ki ga sovražnik okupira, je udarec naši sili in zmanjšuje naše možnosti. Sovražnik ni tako močan kot nekateri sodijo. Položaj zahteva odločnost, železno disciplino med vojniki in trdno vero v zmago. Naša dežela je dežela junakov. Izvršiti moramo našo nalogo, vzdržati napade sovražnika, ga vreči nazaj in zmaga nam je zagotovljena."

Washington. D. C., 1. avg.—Ruski poslanik Maksim Litvinov je konferiral s predsednikom Rooseveltom skoro pol ure v čem, ko so listi objavili pod velikimi naslovi Staltnovo poslanico ruskim armadam, naj drže svoje pozicije. Litvinov je bil po konferenci vprašan, ali je njegov obisk v zvezi s Staltnovo poslanico armadi in poročili, da je Rusija v smrtni nevarnosti. Odgovor je bil, da ni in da situacija se ni izpremenila.

Sodišče zavrnilo apel saboterjev

Obpravna pred vojaškim tribunalom obnovljena

Washington. D. C., 1. avg.—Federalno vrhovno sodišče je soglasno zavrnilo apel zagovornikov sedmih nemških saboterjev, ki so se nedavno izkrcali na ameriškem obrežju, za odlok habeas corpus in s tem podprlo izjemno oblast predsednika Roosevelta. To pomeni, da bo o usodi saboterjev odločilo vojaško sodišče sedmih generalov.

Zagovorniki so trdili, da so se Nemci izkrcali v Ameriki kot begunci, ne kot saboterji, in vsled tega bi morali priti pred civilno sodišče. Vrhovno sodišče je zavrnilo to trditve in odbilo apel.

Po razsodbi vrhovnega sodišča se je obravnavala proti saboterjem obnovila pred vojaškim tribunalom. Razsodbo je podal Harlan F. Stone, načelnik federalnega sodišča.

Zagovorniki so vložili apel v prilog sedmim saboterjem, ki so Herbert Haupt, Hermann Neubauer, Edward J. Kerling, Werner Thiel, Heinrich Harm Heinck, Ernest P. Burger in Richard Quirin. Osmi saboter je George John Dasch, ki si skuša rešiti življenje s pričanjem v prilog vladi.

Federalni justični tajnik Francis Biddle in general Myron C. Cramer, načelnik vojaškega sodišča, sta zahtevala smrtno kazen za vse obtožence z izjemo Dascha. Domneva je, da bo sodišče kmalu izreklo obsodbo.

PRIPRAVE ZA INVAZIJU EVROPE

Visoki ameriški letalski častniki v Londonu

USTANOVITEV VRHOVNEGA POVELJSTVA

London. 1. avg.—Zahteve za ustanovitev druge fronte in invazijo evropskega kontinenta po oboroženih silah združenih narodov so dobile oporo pri članih parlamenta, pred katerimi je nastopil sovjetski poslanik Ivan Majski in jim pojasnil vojno situacijo v Rusiji. On je odgovarjal na vprašanja, ki so se nanašala na ustanovitev druge fronte.

Prihod štirih visokih ameriških letalskih častnikov v London je bil naznanjen po glavnem stanu ameriške oborožene sile. Ti so general Frank O. D. Hunter, Asa N. Duncan, Robert C. Candee in W. H. Frank. Govorice se širijo glede formiranja enotnega poveljstva v zvezi s pripravami za invazijo kontinenta. Slišijo se sugestije glede imenovanja ameriškega generala za vrhovnega poveljnika.

Namen obiska ameriških generalov ni bil razkrit, toda mnenje prevladuje, da se bodo udeležili diskusij glede ustanovitve druge fronte. Očitno je, da bo morala ameriška letalska sila pomagati pri "omehčanju" kontinenta, preden bo dan ukaz za invazijo.

Stafford Cripps, član Churchillove vlade, je ponovil zagotovilo glede invazije kontinenta, povedal pa ni, kdaj ob odredjena.

Kot kandidatje za vrhovnega poveljnika zavezniške oborožene sile v Evropi so omenjeni general George C. Marshall, šef ameriškega armadnega štaba; general Dwight D. Eisenhower, poveljnik ameriške oborožene sile v Evropi, in general Frank O. D. Hunter. Eden izmed teh naj bi dobil slično pozicijo kot je imel francoski maršal Foch v prvi svetovni vojni.

List Daily Telegraph, ki podpira vlado premierja Churchilla, pravi, da bi pozdravil imenovanje ameriškega generala za vrhovnega poveljnika zavezniške oborožene sile. List je tudi napovedal ustanovitev druge fronte v tem letu.

Murphy ne more imeti dveh pozicij

Washington. D. C., 1. avg.—Frank Murphy, bivši federalni justični tajnik, član federalnega vrhovnega sodišča, ki se nahaja kot polkovnik v armadi, ne more držati obeh pozicij. Resignirati bo moral iz armade ali pa odstopiti kot član sodišča. To je mnenje federalnega justičnega departamenta, izraženo v zapadni poslanici, ki je bila poslana predsedniku Rooseveltu.

Potemnevanje v Chicagu in okolici

Chicago. 1. avg.—Prvo poskusno potemnevanje v Chicagu in predmestjih je bilo določeno na 12. avgusta. Zadevno odredbo je objavil general George Gruener, komandant šestega armadnega zbora. Potemnevanje se bo pričelo ob desetih zvečer in trajalo bo pol ure.

Jugoslovanski kralj se vrnil v London

London. 1. avg.—Jugoslovanski kralj Peter, zunanji ministar Momčilo Ninčić in drugi člani vlade, ki so obiskali Združene države, so se večeraj vrnili v London.

Čikaški kapitalisti pomagajo Rusom

Vsota \$105,330 zbrana v prvih dneh kampanje

Chicago. 1. avg.—Odbor za pomoč Rusom, ki so ga nedavno ustanovili vodilni čikaški bankirji in industrijci, je naznanil, da je v prvih osmih dneh kampanje nabral \$105,330. Po vsej Ameriki bodo nabrali šest milijonov dolarjev za pomoč ruskim civilistom in čikaška kvota je \$420,000.

Philip R. Clarke, predsednik City National Bank & Trust Co. in član odbora, je dejal, da se kampanja vodi samo po pošti in da je rezultat presenetljiv. On je objavil seznam kompanij in vsote, ki so jih prispevale. Te so: Crane Company, \$5000; General American Transportation Company, \$2500; Chicago Steel Service Company, \$500; James B. Clow & Sons, \$250; Florsheim Shoe Company, \$500; Hibbard, Spencer, Bartlett & Co., \$250; B. Kuppenheimer & Co., \$200; American Steel Foundries, \$1000.

United States Steel Company, \$6700; Peabody Coal Company, \$1000; The Chicago Sun, \$5000; Aermotor Company, \$100; Standard Oil Company of Indiana, \$10,000; Liquid Carbonic Corporation, \$1000; Hart, Schaffner & Marx, \$1000; Northern Fruit Co., \$2,000; Dearborn Chemical Company, \$200.

A. B. Dick Company, \$500; Cribben & Sexton Company, \$200; Sanford Ink Company, \$250; Signode Steel Strapping Company, \$100; Scott Foreman & Co., \$100; Marsh & McLennan, \$100; Harris Trust & Savings Bank, \$1500; Foote Brothers Gear & Machine Corporation, \$500.

Walgreen Company, \$500; Pepsi-Cola Company, \$1000; Reid Murdoch & Co., \$250; Goodman Manufacturing Company, \$250; Swift & Co., \$7500; Quaker Oats Company, \$2000.

Konvencija avtne unije v Chicagu

Murray nastopi pred delegati

Chicago. 1. avg.—Konvencija unije združenih avtnih in letalskih delavcev, včlanjena v Kongresu industrijskih organizacij, se prične v pondeljek v hotelu Sherman. R. J. Thomas, predsednik unije, je že dospel v Chicago in naznanil, da bo v svojem govoru po radiu orisal smernice svoje organizacije v zvezi z ameriški vojnimi napori.

Thomas je dejal, da bo konvencija trajala le pet ali šest dni, da se bodo delegatje lahko vrnili na delo v tovarne. Dalje je rekel, da bo morala konvencija rešiti več vprašanj in problemov, ki jih je vojna postila na površje. Na konvencijo bo prišlo okrog 1800 delegatov iz vseh krajev Amerike.

Philip Murray, predsednik CIO, in major Alexander P. de Seversky, letalski strokovnjak, letalec in inženir, bosta nastopila kot govornika na konvenciji avtne unije. Slednji je avtor knjige "Victory Through Air Power", v kateri naglašava, da letala igrajo in bodo igrala najvažnejšo vlogo v sedanjih vojni.

Pet delavcev ubitih pri eksploziji

Kings Mill, O., 1. avg.—Pet delavcev je bilo ubitih in dvanajst ranjenih pri eksploziji, ki se je pripetila v tovarni Kings Powder Co. Del tovarne je eksplozija porušila.

Osišče požgalo 67 mest in vasi v Jugoslaviji

Domače vesti

iz Minnesota

Chisholm, Minn.—Dne 28. julija je na svoji farmi v Wilpenu umrl John Scheringer, star 58 let in rojen v Črnomlju v Beli Krajini, član SNPJ. V Ameriki je bival okrog 40 let, prva leta v Calumetu, Mich., od leta 1912 pa v Chisholmu, kjer je bil v začetku policaj in kasneje je vodil mesnico, zadnjih 18 let je pa bil farmer. Tukaj zapuščena žena, dva sinova, tri hčere in brata, enega sina v Grand Rapidsu, Mich., in brata v Calumetu.—V Evelethu je pred dnevi umrl Anton Klun, star 65 let in rojen v Nemški vasi pri Ribnici. Žena ga je našla v postelji mrtvega. V Ameriki je bil čez 40 let in zapuščena poleg žene tri sinove in dve hčeri.

Milwaukee vesti

Milwaukee.—Dne 24. julija je naglo umrla Mary Macerle, stara 33 let in rojena v Ameriki. Zapuščena starša, štiri brate in tri sestre.—Dne 19. m. m. je umrla Mary Mataja, doma od Sv. Mihaela pri Šoštanju na Štajerskem in roj. Bevec. Zapuščena moža, štiri sinove, štiri hčere in sestro.

Spot nesreča v Clevelandu

Cleveland.—Dne 26. julija se je 18-letni Ernest Jakomin pešal z motociklom in Geneve, ko ga je podrl avto in ga tako poškodoval, da je čez tri dni umrl v bolnišnici. Rojen je bil v Clevelandu—njegov oče je doma od Vrhnike—in zapuščena starša, dva brata in sestro.

Unija CIO zahteva odpravo volilnega davka

Chicago. 1. avg.—Unija klavniških delavcev, včlanjena v Kongresu industrijskih organizacij, je podala izjavo z zahtevo za odpravo volilnega davka in pozvala kongresnike iz čikaškega distrikta, naj glasujejo za zadnevni načrt, ki je pred kongresom. "Naša in vse druge unije CIO so se vedno borile za enakopravnost zamorskega ljudstva," se glasi izjava, katero je podpisal Frank McCarthy, načelnik ekskluzivnega odbora klavniške unije. "Sprejete zakonodajne akcije bo ojačale ameriške vojske napore." Odbor je poslal tudi pismo predsedniku Rooseveltu, v katerem pravi, da podpira politiko za ustanovitev druge fronte v tem letu.

Nelson odobril gradnjo transportnih letal

Washington, D. C., 1. avg.—Donald M. Nelson, načelnik federalnega produkcijskega odbora, je odobril načrt glede gradnje transportnih letal, ki naj bi dovažala orožje, strelivo in drugo bojno opremo ameriškim četam na vseh frontah. Avtor tega načrta je Henry J. Kaiser, ladjegradniški magnat.

Avtne vožnje za zabavo bodo ustavljene

Washington, D. C., 1. avg.—Pomožni vojni tajnik Robert P. Patterson je namignil, da bodo vožnje z avtomobili za zabavo kmalu ustavljene, da se prihrani kavčuk. Notranji tajnik Ickes je zavzel drugačno stališče. On je kritiziral priporočilo Joela Deana, načelnika divizije za gasolin v uradu za kontrolo cen, naj se odredba glede delitve gasolina v odmerkih raztegne na vso deželo. Dejal je med dru-

Cez tisoč talcev ustreljenih v Sloveniji

DR. MAČEK NEVARNO BOLAN

London. 1. avg.—Zaigalne bombe, ki so jih metali italijanski letalci, so požgale devet mest in vasi v Bosni, katere so zasedli četniki, se glase sem dospele vesti iz privatnih virov. Med temi je bil Gornji Vakuf, mesto, ki je imelo pred vojno 7000 prebivalcev. Skupno število mest in vasi, ki so bile požgane v zadnjih tednih, je naraslo na 87.

Osiščne avtoritete so zapretili, da se v bodočnosti ne bodo zadovoljevale z uničevanjem hiš, temveč bodo poklale vse talce v vaseh, ki jih drže četniki, po reokupaciji.

(Radijsko poročilo iz Berlina pravi, da so osiščne čete obkrožile četnike v nekem kraju južno od Sarajeva in v bitki ubile 300 četnikov. Ti so vzemirjali prebivalce več tednov in skušali zapleniti letino.)

Grožnje niso prestrašile generala Mihajlovića, poveljnika četnikov. Ti so zavzeli Ploče, mesto, ki je oddaljeno 20 milij od dalmatinskega obrežja. Nedavno so četniki porušili pristanišče in naprave pri Zeleninu. Vroče bitke med osiščnimi četami in četniki divjajo v okolici Sinja, 15 milij severovzhodno od Splita, kjer so četniki razdejali rudniške bazine in ubili dvesto italijanskih vojakov. Na hribu Bičkovu, zapadno od Vrgoraca, so četniki napadli in zasede italijansko motorno kolono in ubili 25 Italijanov. Druga italijanska motorna kolona je bila napadena v bližini Sinja.

Vojni urad "neodvisne" hrvatske države je bil alarmiran zaradi poročil, da bodo združeni narodi poslali bojna letala na pomoč generalu Mihajloviću, nakar je odredil gradnjo zavetij proti bombnim napadom v Zagrebu, Sarajevu, Mostarju, Karlovcu, Zemunu, Banja Luki, Osijeku, Brodu, Vinkovcih in drugih mestih. Govorice o letalskih napadih so se pričele širiti po naznanilu, da je ameriška vlada sklenila dogovor glede finančne pomoči z jugoslovansko vlado v izgnanstvu.

London. 1. avg.—Dr. Miha Krek, Slovenec in podpredsednik jugoslovanske vlade v izgnanstvu, je dejal, da so osiščne sile požgale 58 jugoslovanskih vasi do tal in ubile čez 1474 talcev v zadnjih tednih. V najmanj šestnajstih vaseh so pobile vse prebivalce.

Krek je dalje rekel, da so nacisti ustrelili 1066 slovenskih talcev v Mariboru in na Bledu, Italijani pa 410 v slovenskih krajih, ki jih kontrolirajo.

Zadnja poročila iz zasedene Jugoslavije kažejo, da nacistične čete izvajajo manne represalije, da se maščujejo nad četniki, ki pod poveljstvom generala Draže Mihajlovića vodijo borbo proti sili osišč.

Nacisti so deportirali 160,000 ljudi, med temi veliko število profesorjev, učiteljev, zdravnikov in znanstvenikov, v Nemčijo, Srbijo, na Hrvaško in Poljsko iz Slovenije, dočim so Italijani poslali 130,000 Slovencev v koncentracijske taborišča, nadaljnjih pet tisoč pa v ječe. Jugoslovanski krogi v Londonu so bili informirani, da je dr. Vladimir Maček, vodja hrvatskih kmetov, nevarno bolan v nekem internacijskem taborišču.

gim, da taka akcija ni potrebna, ker je gasolina dovolj v srednjeevropskih državah.

PROSVETA

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$8.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cincero \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta, \$1.88 za četrt leta.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$8.00 per year, Chicago and Cincero \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nemarodnih članov ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesni itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2857-58 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju na primer (August 31, 1942), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-vite jo pravčasno, da se vam list ne ustavi.

Še o transportaciji po zraku

Nemške podmornice so od januarja do danes potopile več kot 400 ladij na ameriški strani Atlantika. Štiristo ladij pomeni štiri-sto dragocenih tovarov blaga, bodisi v surovinah ali izvršenem produktu, ki je danes silno potrebno, toda šlo je na morskno dno — da ne govorimo o izgubi velikih števil mornarjev.

To pomeni, da Hitlerjeve podmornice potaplja ameriške to-vorne parnike hitreje, kolikor jih more Amerika danes zgraditi novih. Povprečno so bile deset potopljene tri ladje vsak dan, zgradi pa se povprečno dve novi ladji na dan. Kje pa so uni-čena življenja moštva, ki ne bodo nikdar nadomeščena? In uni-čeno blago, ki tudi ne more biti nadomeščeno?

Naj se to uničevanje ameriških ladij nadaljuje v tem tempu do konca tega leta — pa bo izguba tako velika, da se bo resno poznalo.

Amerika ima danes v obratu devet velikih ladjedelnic, ki noč in dan izdelujejo tovrne ladje. Nove ladje vzamejo ogromne zaloge jekla in drugega draga materiala. Ali naj Amerika potroši milijone dolarjev za nove ladje samo zato, da bodo takoj potopljene čim splavajo na morje?

Zakaj nimajo ameriške tovrne ladje boljše zaščite pred so-vražnimi submarinkami, je vprašanje, o katerem ne moremo raz-pravljati, ker ne vemo vzrokov. Fakt je, kolikor vemo, da Ame-rika nima toliko bojnih ladij, da bi spremljala vsak parnik. Ameriška bojna mornarica je raztresena po vseh oceanih in v glavnem čuva velike konvoje, ki prevažajo vojaštvo in bojni ma-terial čez morja.

Vitalno vprašanje danes je, kako omejiti in preprečiti izgube na morju — kako pošiljati blago in ljudi čez morje redno in var-no. O tem vprašanju resno razpravljajo v odgovornih krogih v Washingtonu in v zvezi s temi razpravami smo čitali priporočila strokovnjaka, ki nas izredno zanima.

Priporočilo se glasi, naj vseh devet ameriških ladjedelnic ta-koj preneha z gradnjo tovrnih parnikov in naj začne graditi na-mesto ladij velika prekomorska tovarna letala. Gradnja letal z masno produkcijo gre zelo hitro izpod rok. Strokovnjak je izra-čunal, da bi devet ladjedelnic prej ko v desetih mesecih gradilo tovarna letala s hitrico po 5000 na leto; 5000 letal modela Mar-tin Mars lahko v enem dnevu prenese iz Amerike v Evropo — pol milijona mož z vso orožno opremo in s strelivom vred!

To se sicer sliši fantastično, kakor "sanje" Juliana Verneja, am-pak dejstvo je, da Hitlerjeve podmornice imajo danes takšen uspeh samo zato, ker je Hitler najel mnogo "fantastov" v službo svoje klavne mašine.

Praktične in znanstvene "sanjače" je treba danes upoštevati. Najvažnejše je danes to, kako hitro pride bojni material na fronto, ne pa — koliko ga leži doma na kupih. Parniki plovejo silno počasi, četudi bi ne bilo niti ene sovražne podmornice na morskem potih; tako pa, ker se ogibljuje podmornicam, gredo še bolj počasi.

Zato je pot po zraku danes najboljša, ker je najhitrejša in naj-varnejša. Nemogoče je, da bi Hitler blokiral s svojimi letali ozračje vsega sveta! Ameriška tovarna letala gredo lahko v Ru-sijo preko Arktika, kar je najkrajša pot; lahko gredo čez Atlan-tik in Afriko in pridejo na Kavkaz v dveh dneh.

Bodočnost mednarodne transportacije je v zraku, zato je važno, da jo že danes — takoj razvijemo do stopnje, kolikor je sploh mogoče. Iz tega razloga je sugestija strokovnjakov, da se ame-riške ladjedelnice takoj pretvorijo za gradnjo tovrnih letal, prak-tična in pametna.

Megla v Wisconsinu odhaja

Čudne politične razmere so vladale že nekaj let v državi Wis-consinu. Progressivci, nasledniki nekdanjega La Folletteja, ki so bili močna politična sila in kateri so s socialisti vred vodili na-predno delavsko in socialno politiko v državi, so se razcepili; kolikor je med njimi fanatičnih pacifistov, so ostali osamljeni, drugi so se pa pridružili novodealaskim demokratom in sociali-stom, ki so obrnili hrbet Thomasovi sekci in vsi skupaj so or-ganizirali Unijo za demokratično akcijo.

Na čelu te Unije so danes bivši progressivni kongresnik Tom Amle, bivši socialistični milvauski župan Dan Hoan, bivši so-cialistični mestni pravnik Max Raskin, dalje William T. Evjue, prejanski urednik La Folletteovega glasila "The Progressive" in voč drugih. Vsi ti socialistični, progressivni in napredno-demokrati-čni elementi, ki delujejo za zmago demokracije in podpirajo Roose-veltovo zunanjo politiko, so se ta mesec združili za volilno kam-panjo, katera bo naperjena prav tako proti jabolnim pacifistom, kakor proti reakcionarnim republikancem.

To kaže, da se je začelo čistiti politično ozračje v Wisconsinu. La Follettejev pacifizem se je razblinil v nič: Philip La Follette, bivši guverner, je pustil politiko in odšel v armado — on, tako goreč pacifist? Njegov brat Robert, senator, ki še vedno uganja pacifistično politiko, čeprav ni takšen fanatik, kakršen je bil njegov oče, je ostal sam; izgubil je podporo novodealcev in nje-gova progressivna "stranka" je izginila.

Upanje je, da bo Unija za demokratično akcijo v Wisconsinu, katere politično izhodišče je demokratska stranka, razvila moč-no in aložno fronto vseh naprednih volilcev v državi.

Glasovi iz naselbin

To in ono iz Oglesbyja

Oglesby, Ill. — Že kar vnaprej vem, da bom kaj takega napisal, da ne bo komu po volji. Vse-lej dobim "breco" nazaj, ako ne v dopisu pa ustmeno. Je tako kot pravi ameriški "slang". "Every time I open my mouth I stick my own foot in it." Pa nič zato. Saj se še Barbič ni bal kritike, ko je dal v dopis osebno pismo svoje umrle prijateljice in s tem užalil tukajšnje Slovence. Zato jih je Barbič tudi slisal, ko je prišel semkaj pogledat, "odkod je dekle b'la doma." Moja ma-lenkost je bila tako razburjena, ko sem ga zagledala, da bi mu bila najraje v lase okočila, toda sem se skušala "gentlemansko" obnašati, ker je mož prišel tako daleč, da nas obišče.

Veliko nas je takih, ki se ne pogovarjamo samo, kaj bomo jedli in pili in kako bomo spali, ampak imamo resne pogovore, čeprav ne pride v javnost. Go-spodinj po malih mestih smo prav tako zaposlene kakor naši možje. Imamo velike vrtove, na katerih se ukvarjamo dan za dnem. V hiši in zunaj je treba vedno pospravljati in snažiti, prati in pegljati, kuhati in peči, tako da ni kraja ne konca. Jaz sem zadnjo pomlad preživela največ na "lojtrah", ker sem ste-ne pleskala. Možiček in hčere gredo na delo, jaz pa moram do-ma. Potem pa še kdo reče, da je ženskam dobro v Ameriki. Mogoče nekaterim, večini pa ne, kajti moramo garati.

Hvala A. Jankoviču za pri-znanje, ker me je prišel med dopisovalce. S tem nam daje pogum. Ko bi le bilo več časa za pisanje. Pa je menda bolje, da ga ni, kajti potem bi bil ured-niški koš vedno poln dopisov. Mary Owen iz Milwaukeeja pravi, da rada čita tukajšnje dopise. Mary, zakaj pa ti ne pišeš kaj? Ko so me lani obiskale prijate-ljice iz Milwaukeeja, so me na-šle na "lojtri". Rekle so, da ško-da, ker nimajo kamere s sabo, kajti to bi bila fajn slika. Rado-vedna sem, kam so šle letos na ukance. Mislim, da bo — ako še ni — ta grozna vojna marsikomu pot prekrizala. Glavno je sedaj, da kupujemo obrambne bonde in znamke in pomagamo kjer-koli mogoče, da ohranimo demo-kracijo in svobodo, kakršno mi uživamo v tej deželi.

Od tukaj je že odšlo 23 sloven-skih fantov v armado Strica Sa-ma, dva pa gresta v kratkem. Poročnik Adolph Mencin, član našega društva, se nahaja v Pen-sacoli, Fla., že nad poldrugo le-to. Pred tremi tedni se je pri-plural domov na ukance z aeroplantom. Adolph je odlikovan aviator; ima dobro službo kot inštruktor novih študentov. Vsem tem našim fantom želimo srečno vrnitev.

Kako je na društvenem po-lju? Jaz se pač ne udeležujem sej, ker sem pri moškem društvu in mislim, da ni potrebno. Samo da mož poseja seje in plača asse-ment, pa je "okej". Saj mi po-tem pove, ako je kaj važnega sklenjeno. Naše društvo 95 SN-PJ je kupilo bondov za \$200 in

darovalo \$10 v jugoslovanski po-možni sklad.

Shoda, ki se je vršila v La Sa-lu 21. junija, se je udeležilo ve-liko članov treh društev SNPJ iz Oglesbyja. Takoj po tem shodu se je pričelo zanimanje za naše ubogo ljudstvo v Sloveniji. Nekaj bo treba storiti, da se jim pomaga in olajša trpljenje. Kakor drugod, tako so se tudi tukajšnja društva združila in zavzela, da prirede skupni pik-nik za jugoslovansko pomožno akcijo. Vršil se bo v nedeljo, 9. avgusta, na F. Krančičevem pro-storu. Ves prebitek bo poslan blagajniku JPO-SS. Ta društva so: št. 95, 155 in 750 SNPJ, št. 245 HBZ in podružnica Sloven-ske ženske zveze. V priprav-ljalnem odboru je od vsakega društva po en član. Frank Nad-večnik zastopa dve društvi — 95 in 245, Antonija Simenc društvo 155, Julija Boh št. 750, Mary Maglich podružnico SZZ.

Odbor vas prosi, da si rezervi-rate 9. avgust in priskočite na pomoč, da bo uspeh čim boljši. Pripravljeni bo vse za suha in lačna grla. Samo pridite, da se bomo skupno zabavali in kram-ljali po tolažili drug drugega. Na svidenje 9. avgusta pri Kran-čiču.

Christina Nadvečnik, 95.

Kako je bilo na pikniku

Hermine, Pa. — Zadnjič sem vam povedal, da se bom udeležil piknika, ki ga je priredila 26. ju-lija westmorelandska federacija SNPJ v Beachwood parku pri Harrison Cityju. In tako je bi-lo. Ob treh popoldne smo se vsi naložili v "šajtergo" in gremo na piknik. Sem že mislil, da bomo pri zadnjih, pa smo bili skoro pri prvih. Pa saj pravijo: "First come, first served." Vreme je bilo še precej ugodno, nekaj se je sicer cmerilo, toda ni bilo sile z dežjem.

Ali nekateri so mi pa le "pre-hoptali" na pikniku. Med temi so bili moj svak L. V. in družina, Frank K., Josephina iz Mc-Keesport in tudi naš Drap je bil že tam. On me je prvi postregel, ne vem pa, kdo je bil zadnji. Vi-dite, tako je, dragi moji. Udelež-bo ni bila velika v tistem času, proti večeru se je pa nabralo že precej starine in mladine obo-jeja spola, tako da je sleherni imel svoj par. Še celo si jih vi-del po tri in več skupaj, ampak niso samo stali, marveč se tudi nazaj držali. In ravno to je, kar pomaga do finančnega uspeha.

Ne vem, kako so kaj napravi-li pri "jasilih". Upam, da dobro. Pa saj to bodo sami poročali, ka-teri so imeli vso stvar v rokah. Radi tega si torej meni ni treba beliti glave.

Proti večeru je bil govorniški program, katerega je vodil br. Fradel iz Latroba, predsednik westmorelandske federacije. Go-vornike in druge je pozval sku-paj po zvočniku. Govorniki so se izrazili vsak po svoje, tako da je vsem odleglo, pa bilo že do-bro ali slabo. To je, kakor se vzame. Govornikov ne bom na-vajal po imenu, kajti to ste že videli v seznamu. Mogoče pa bo

What You Buy With WAR BONDS

It's not a pleasant picture to con-template, but War calls for "blood and sweat and tears." And the Army Medical Corps, with its efficient nurses and its volunteer Red Cross "Angels of Mercy," needs thousands of surgical beds for field and base hospitals on every front.

These beds cost approximately \$22 each. They are the latest thing in modern hospital beds, with elevating springs. In some instances surgical cots are used in temporary field hospitals and there is a folding bed which may be used in ambulances. Your purchase of War Bonds and Stamps can buy many of these beds for the Army. You'll sleep better if you know our boys have every hospital comfort. Buy War Bonds every pay day. Invest ten percent of your income.

U. S. Treasury Department

še kdo drugi poročal o tem, ki je bolj zmožen.

Brat Zornik in žena sta bila precej zaposlena; kajti prodajala sta "odpustke", s katerimi je človek imel pravico iti k "jasilim", da si grlo namaže.

Precej znanec sem videl od blizu in daleč in se pogovarjal z njimi, tako da se res nič ne ke-sam; ker sem se udeležil tega piknika. Kmalu po prihodu me opozori ta ali drugi: "O tako, tu-di ti si prišel." — "Menda ja, saj sem vam v zadnjem dopisu povedal, da me lahko pričaku-jete, če bo lepo ali grdo vreme z dežjem in točo," je bil moj od-govor. Kar človek obljubi, mo-ra storiti, drugače dela dolg in troši laži.

Neka ženska mi je rekla: "O zdaj boš imel pa spet dosti, da boš pisal v Prosveto, in posebno še, če boš vzel celo sliko pikni-ka." Ja, kakopak, celo sliko, ker drugače ne morem dati popolne-ga poročila.

Na tem pikniku sem videl tu-di precej starih korenin, s kate-rimi se nisem videl že leta in leta. Tako sem videl rojaka Belca iz Muses, s katerim se sam ne vem, kdaj sva se videla zad-nič. In J. K. in L. S. iz Cla-ridga sem tudi videl tam. Seve-da smo si nazadnje privoščili ko-zarec ječmenovca, da si pogasi-mo žejo. Obenem smo se pa po-govorili o raznih stvareh ter si obujali spomine iz davnih časov pa dajali delo našim bartender-jem. Frank Strojani, Joe Mah-kovec in Mike Rajer so najbolj "švicali" in točili te peklenske solze nam odjemalcem. Bili smo točno postreženi: če si prej na-ročil, prej si dobil.

Pri svedčevih pa ne vem, kako je bilo z bizišom. Videl pa sem, da se je morala mrs. Mah-kovec precej hitro obračati, če je hotel vsem postreči.

Iz Greensburga sem jih videl precej poznanih. Joseva Severja z družino in njegove zete, Tony-ja Pakja z družino, Hrvatino-ve in še več drugih, ki mi pa niso znani po imenu. Tudi Hudhu-son (Hutcheson?) je bil prilično zastopan. Bila sta navzoča Joe Uršič in žena, ki zmeraj prideta na to ali ono priredbo. Tudi Franka Hribarja sem videl in ženo. In nas iz Hermineja je

bilo tudi precejšnje število, med njimi Mike Stern, Batis in s št. 2 Mike Paušek, "ice man".

Njega sem ravno prej videl. Vprašal me je, če vem za kakoga zdravnika, kajti ga glava boli in želodec ni na pravem mestu. Vprašam ga, kdaj je prišel domov. "Če bi sam vedel, potem bi bila moja glava in želodec v redu," mi odgovori. Svetujem mu, naj hitro led razvozi in bo bolje, ali pa naj si sto funtov le-du na glavo naveže, tako da bo bolj hitro bolečine vleklo iz gla-ve in želodca.

S tem sem vam povedal vse. Dostavim naj še to, da čitatelj Prosveto in si jo naročite, ako je še nimate, pa boste imeli veliko užitka in zabave v korist same-mu sebi in splošnosti.

Frank Fink, 200.

Vesti iz Bridgeporta

Bridgeport, O. — Dne 5. julija je odšel v armado Joseph Strauss ml. On je deveti član društva 13 SNPJ, ki so bili pozvani v armado. On ni nikdar izpuštil nobenega pogreba in bil je za-stavonoša skoraj ves čas, odkar ima društvo svojo zastavo. Zad-njič jo je nosil v paradi v Bel-lairu 21. junija, ko smo obha-jali slovanski dan. Njegov oče je bil ustanovitelj društva 13 in je pred letom dni umrl. Joseph je bil dober član društva iz mla-de generacije in je tudi dobro posejal seje.

Imeli smo še enega mladega člana, ki je bil med prvimi po-zvan v armado. To je bil Frank Kocjančič, ki se nahaja izven USA. Ravno danes, 23. julija, sem prejel pismo od njega. Vprašuje me, kako delujemo pri društvu in obljubljuje, ko bo prišel nazaj, da nam bo takoj pomagal pri društvenem delu. To je na-vdušenje od fantov, ki nas bodri-jo, dasi sami ne vedo, kdaj ali pa če sploh pridejo nazaj. Pred-no je odšel v armado, je bil dru-štveni nadzornik.

V nedeljo, 18. avgusta ob treh popoldne, bo seja vseh društev iz teh krajev in bližnje W. Va. v dvorani na Boydsville v svrhu izvolitve stalnega odbora jugo-slovanske pomožne akcije za te kraje. Torej apeliramo na vsa društva, da gotovo pošljejo za-stopnike na to sejo.

Joseph Snay.

Piknik westmorelandske federa-cije dobro uspel

Hermine, Pa. — Naj nekoliko poročam o pikniku westmore-landske federacije SNPJ, ki se je vršil 26. julija. Zjutraj nas je skrbelo, ker je bilo nebo pre-plečeno s temnimi oblaki, ven-dar ga pa v našem okraju bogovi niso hoteli izliti. Dežja smo sicer potrebovali, toda piknikar-ji smo želeli, da bi ga ne bilo vsaj do 11. zvečer. In ravno ob tej uri se je vsul kar nenado-ma, tako da se nam je menda še nekaj blaga pokvarilo. Vendar smo bili zadovoljni z rezultatom, ker tiketov nam je itak zmanjka-lo in prebitek bo tudi zadovoljiv.

Program je bil odprtjen šele ob petih popoldne po Johnu Frade-lju, predsedniku federacije. Vzrok pozpoznelosti je bil, ker niso bili vsi govorniki navzoči do tega časa. Nastopili so po vrsti kot je bilo naznanjeno v programu.

Govorili so podpisani, glavni po-trotnik Andrej Vidrih iz Johns-towna, kongresnik Kelly, državni poslanec Laško iz drugega dis-trikta in še par kandidatov samo po par besed. Zadnji govornik je bil dr. Vladimir Rybar, ju-goslovanski svetnik iz Washing-tons, D. C., ki je v kratkem pa-jedratem govoru orisal težkoče in revščino naše stare domovine pod peto Hitlerja in Mussolini-ja. Orisal je junštvo generala Mihajloviča in njegovih četni-kov. Apeliral je tudi za pomožno akcijo za reveže v starem kraju in za Rusijo.

Vsi govori niso trajali več kot eno uro. Podpisani bi bil rad še nekaj "stresel", ampak me je predsednik posvaril, da je čas po-tekel — manj ko 15 minut, dasi sem mislil, da bom imel 20 mi-nut, ker sem nadomeščal tudi Mika Kumerja, ki je moral k vojakom in ni imel prilike priti, da bi navduševal našo mladino in tudi starejše v tej kampanji za nove člane. Radi odhajanja naših fantov k vojakom je po-trebno, da zamašimo luknje. Podpisani je poudarjal članom, ako hočemo, da bodo tudi naši potomci deležni smrtin, je po-

trebno zmiraj novega prirastka in tudi stalna agitacija, če noco-mo nekoč prenehati s poslova-njem.

Rojaki, zahajajte na društve-ne seje in tudi na federacijske konference. Pristopite vsa društva v federacijo. Na naši zadnji federacijski seji smo pridobili zopet eno društvo, in sicer 199 iz Arone. Njih tajnik je bil že pre-cej aktiven in pomagal je delati na pikniku. To pot smo imeli od društev več pomoči, toda ne do-volj; moralo bi se jih prijaviti še več za delo, tako da ne bi bilo treba nekaterim delati ves dan, kajti to je mučno. Odgovornost bi jih moralo prevzeti več in de-lati po par ur, tako da bi imeli priliko do razvedrila še drugi. Torej v imenu organizacije se zahvaljujem vsem, ki ste poma-gali.

O drugih govornikih kot o Ry-barju ne morem poročati, ker sem bil zaposlen s svojo boljšo polovico pri prodaji tiketov, kaj-ti blagajnik Alex Skerl je moral zgodaj domov radi težke bolezi-ni njegove žene. Nekoliko sta pomagali pri prodaji tudi There-sa Novak in njena hči. Bilo je malo časa za pogovore. Ves dan so bili zaposleni tudi br. Supan-čič, mr. in mrs. Mahkovec, Andy Bertl, Mike Stone (?), Matt Jure-kovich, Fr. Strojani in Fink iz West Newtona. Morda so bili še drugi, ampak ker nisem imel prilike iti okrog, ne morem več poročati. Ako mi ob priliki po-veste, pa drugič omenim mimo-grede, kdo so, ki se zanimajo za društveno delo.

Zahvalim se v imenu organi-zacije tudi posetnikom piknika, ki so nam pomagali do dobrega uspeha. Bilo je seveda dosti pri-jateljev naše organizacije. Sicer jih iz oddaljenih krajev ni bilo, kot smo jih pričakovali; vzrok je bil menda temno nebo, kakor tudi seja zapadne pennsylvan-ske federacije, ki se je vršila isti dan v Strabanu. Torej. Rednak je sicer obljubil, da bo poagital na seji, da se udeleže, ampak v Strabanu je preveč živo, da bi se človek kar tako odstranil. Ne smem pozabiti Mike Cvelbarja iz Dunja, ki z družino nikoli ne zamudi našega westmoreland-skega piknika. Videl sem tudi Beveca iz Muses. Par jih je bilo tudi iz Pittsburgha, ampak se jih ravno sedaj ne morem spom-niti po imenu — ta vročina res kar možgane otopi.

Še nekaj moram opomniti. Prihodnjič je priporočljivo, da se dobi zvočnik, ki bo napeljan po vsem pikniškem prostoru, ta-ko da se bodo lahko govorili sil-šali povsod — nekaj takega kot so imeli na sedmem pennsylvan-skem dnevu SNPJ. Mi smo ime-li "mike" samo za plesno dvora-no, ki pa ne odgovarja. Tam, kjer je podpisani prodajal tike-te, se ni govornikov nič razume-lo. Razumeli so jih le oni, ki so prišli v bližino paviljona; tako ni niti ena tretjina slišala govorni-kov. Ako je dober zvočnik, po-stanejo ljudje pozorni, tudi ta-ki, ki se zabavajo po parku.

Naj to zadostuje za danes. Se-daj ne bo par tednov nič, dokler se ne vrnem iz vzhodnega Ohija in iz okolice Wheelinga, W. Va.

Anton Zornik.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 3. avgusta 1922) -

Domate vesti. V Superiorju, Wyo., je umrl 36-letni Martin Zorc iz Dobrove pri Ljubljani.

Delavske vesti. Baroni pre-moga v Penni so že drugič za-vrgli konferenco z rudarji.

Inozemstvo. V Italiji se bliža civilna vojna; delavci so zagro-zili s splošno stavko proti tero-rju fašistov.

Sovjetska Rusija. Pred sodi-ščem v Moskvi se zagovarja 30 socialnih revolucionarjev.

SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE izdaja svoje publikacije in je posebno list Prosveta za koristi, ter potrebo agitacije svojih društev in članstva in za propa-gando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih pod-pornih organizacij. Vseka or-ganizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopis in naznanila drugih podpornih organizacij in stih druzice ne se ne pošiljajo listu Prosveta.

Vesti iz podjarmljene stare domovine

Novi uspehi četnikov
Carigrad, 22. jul. (ICN). — Ra-
njena postaja "Svoboda Jugos-
lavija" poroča o svojih uspe-
sima, ki so jih dosegli četniški od-
delki na ozemlju Like in Dalma-
cije. Ti oddelki so 13. julija za-
jeli mesto Glamoč.
Glamoč leži na bosansko-dal-
matinski meji. S pomočjo tam-
šnjega prebivalstva so začeli
četniški oddelki z veliko o-
penzivno v smeri proti Glamoču
na po dveh dnevih ogorčenih
bojev zavzeti mesto. Četniki
napredujejo v smeri proti mestu
Livno.
Poročila, ki prihajajo iz Slove-
nije, govore o novih uspehih slo-
venskih četnikov, ki so se po zad-
njih poročilih združili z oddelki
hrvatskih četnikov.
Četniki nadaljujejo z uspešni-
mi borbami v Bosanski Krajini
in so izvajali več velikih
operacij. V zadnjih devetih dneh
so četniške in prostovoljske e-
dince zasedle mesta Konjice,
Krešev, Liubuški, Prijedor, Va-
ni, Prozor in Glamoč.
V... —
Ubojeni ujeti veliko število
sovražnikov
London, 22. jul. (NYT). — Ar-
mada generala Draže Mihajlovi-
ća je v najuspešnejših bojih proti
nemci četam, odkar so sovra-
zniki zasedli Jugoslavijo. Kakor
pravi današnja londonska po-
sta, so jugoslovanski oddelki
bili ali ujeti v treh bitkah 10-
15. avgusta.
Mihajlovićev četniški korpus je
v zadnjih bojih, pravi poročilo. To-
juga se nadaljuje v planinah
po gozdovih brez prestanka in
v bitkah bombardirajo v uničeval-
nih podvigih mesta ob italijan-
ski Dalmaciji tj. do Zare.
Poročila pravijo, da so voja-
ki generala Mihajlovića pobili naj-
manj 7500 sovražnikov in uje-
li 2500 v treh velikih bitkah. V
bitki so bili Nemci primorani,
da pobežejo madžarske boje-
valce doli na Donavo, da re-
šijo okupacijske čete, ki so brez
hrane in moči.
Druga Mihajlovićeva di-
vizija je zasedla več mest vzdolž
reke, ki teče po železniški progi Mostar-
Tuzla v Bosni. V teh bo-
jih je padlo 900 osovinskih vo-
ja, in 400 jih je bilo ujetih. Čet-
niški so prav tako porušili več
železniških mostov ter zajeli
veliko količino vojnega materi-
ala, ki so ga našli na železniš-
kih postajah v Grajdini in v
Livnu.
Tretja bitka se je izvršila na
meji Kozari z težkimi izguba-
mi na obeh straneh. Berlinski
poročila pravijo, da je bilo v teh
akcijah ubitih 1100 četnikov. Osi-
niti poročila pravijo, da je začel
general Mihajlović z večjo kam-
panjo in pravi, da je bilo ubitih
v sedmih bojih 3500 sovražnikov
in 1000 ujetih.
V... —
Iz Slovenije
Večina slovenske zemlje pod
italijansko okupacijo so v juniju
1941 že imeli gerilce pod svojo
vlastjo. Ker Italijani ne more-
jo živeti gerilcem, se maš-
tajo nad nedolžnimi. Splošno
je, da se Lahi sploh koli-
ko izogibajo spopadom z
gerilci in jim skoraj radi pre-
kažejo oblast nad pokrajino, na-
mesto njih pa pobijajo talce, za-
stojake in dijakine v Ljub-
ljani, kjer radi močne italijan-
ske posadke gerilci ne morejo
oblasti. Zato od vsega začetka
nemci ni nihče zaupal, čeprav
kazali prijazno lice napram
slovencem, zdaj so se razgallili v
svoji nizkosti. Gre jim
za to, da se čimveč sloven-
skega naroda iztrebi...
Nestrpno čakamo nastopa za-
dne fronte. Če ne bo kmalu
stopila in prinesla teko pri-
stojne zmagice, bomo komaj
žalili. Tako se glasi krat-
ko, pa jedrnat poročilo iz "sta-
re kraja".
V... —
Madžarski radio o pokolju Srbov
v Jugoslaviji
London 23. jul. (Radio-služba).
Serbsko-hrvatski govornik lon-
donskega radia poroča:
Sprejeli smo vesti iz Novega
Sada o strašnem pokolju, ki so
izvršili Madžari nad našim

ljudstvom meseca januarja. V
tem pokolju je izgubilo življen-
je 10.000 Srbov in 5000 jugoslo-
vanskih židov. V samem mestu
Novem Sadu je poginilo 3000 Sr-
bov. Za ta pokolj je odgovoren
madžarski poveljnik Grasse. Bu-
dimpešta ga je imenovala za bri-
gadnega generala.
Trupla ubitih Srbov so plavala
na Donavi mimo Beograda. Vsa
dan je bilo videti nad 70 trupel.
Radi nevarnosti epidemije je u-
prava mesta prepovedala kopa-
nje na Donavi in ta prepoved
velja sedaj tudi za Savo, po kateri
plavajo prav tako trupla ubitih
Srbov, katere koljeje Paveliče-
vi vstali. Paveliču ne zadostu-
je, da je že poginilo 400.000 Sr-
bov, temveč začel je s ponovnim
klanjem v Bosni. Formirali so
posebne edince, ki so že poka-
zale svojo sposobnost v množin-
stvenem klanju. Razbojnik Paveli-
č hoče iztrebiti še oni milijon
Srbov, kateri so ostali na njego-
vem ozemlju.
Poleg Paveliča so sedaj začeli
po nemškem vzoru s klanjem
tudi Bolgari. Poleg množinstve-
nega ubijanja v Srbiji koljeje
Bolgari sedaj tudi na ozemlju, ki
spada sedaj pod tako zvano Ne-
dičevo vlado. V Toplici in Po-
moravlju so poklali Bolgari več
tisoč Srbov.
Nemci so pobili v teku mese-
ca maja 760 Srbov brez sodbe
in brez poviš. To prekaša me-
tode, katerih so se sploh kdaj po-
služevali v Poljski.
Policija ščiti
dostavljanje živil
Pontiac, Mich., 1. avg. — Dr-
žavni in mestni policijski ščitijo
tovorne avte, ki dovažajo živila
v prodajalne, katere člani
unije Ameriške delavske fede-
racije piketirajo v znak prote-
sta, ker so podpisale pogodbo z
unijo Kongresa industrijskih
organizacij. Piket Ernest Van
Orden je povedal policiji, da ga
je skupina moških napadla in
pretepla. Aretiran ni bil nihče.
Obsodbe nemških
špionov na Svedskem
Stockholm, Svedska, 1. avg. —
Rutger Svanberg, vodja sved-
skih nacijskih, in dva njegova
pajdaša, so bili obsojeni v zapor
zaradi špionaže v prilog Nem-
čiji. Svanberg je dobil osem
mesecev zapora, ostala dva pa
eno leto vsak. Vsi so bili obto-
ženi, da so informirali nacistič-
ni odhodu norveških parnikov iz
Goteborga proti Angliji. Nemci
so parnike prestregli na morju
in aretirali člane posadke.
Četniki v Sloveniji
V Sloveniji so četniki v zadnjih
dneh dosegli več uspehov. V
Kozari so pobili več sovražnikov
in jih ujetih. Četniki so prav tako
porušili več železniških mostov
in zajeli veliko količino vojnega
materijala. Četniki so se tudi
zdržali v Ljubljani, kjer so
porušili več železniških mostov
in zajeli veliko količino vojnega
materijala. Četniki so se tudi
zdržali v Ljubljani, kjer so
porušili več železniških mostov
in zajeli veliko količino vojnega
materijala.

What You Buy With WAR BONDS

Tractors and motors will never wholly replace the Army Mule as a factor in the mobile units of our army. The Army Mule is a tradition and the "mule skinners" are a breed unto himself. Army Mules are used by the Field Artillery and the Cavalry in areas where the terrain is rough and tractors cannot operate.

Each train in the Army has its own mule train. The mule is a slow but sure-footed, plays an important role. Our Army buys thousands of mules paying from \$100 to \$150 for each. The mule eats less, carries more, and costs less than a horse. Your purchase of War Bonds and Stamp helps pay for these Army Mules. Invest at least ten percent of your income in War Bonds every pay day. U.S. Treasury Department

Ameriški vojaki v 40 krajih sveta

Malo več kot sedem mesecev
jet minulo po Pearl Harborju in
ameriške oborožene sile že stra-
žijo vse oceane sveta in so na-
stanjene na vseh kontinentih, iz-
vzemši kontinentalne Evrope.
To hitro raztresenje vojaških
in mornariških sil — njih celotno
število je vojaška tajnost — je
prišel fante Strica Sama v pri-
bližno 40 pokrajin širom sveta
in je prepričan, kakor ni moglo
nič drugega, mnogo tisoč ameri-
ških družin, da je ta vojna sve-
tojnega pomena in da mrzle se-
verne pokrajine in afrikanke
džungle igrajo važno vlogo v vo-
jaški strategiji.
Za časa miru je le mornarica
vabila rekrute z geslom "Vstopi
v mornarico in videl boš svet".
Sedaj pa to geslo ne velja več le
za to panogo oborožene službe.
Armada in pomorska pehota
skupaj z bolničarkami in letal-
niki mehaniki je raztresena po
vsem svetu, celo v takih krajih,
katerih imena mnogi niso nikdar
poprej čuli.
Kjerkoli se nahajajo — in neka-
teri so 12.000 milj daleč od Ame-
rike — so spojeni z domovino, od-
koder dobivajo svoje zaloge. To
zlaganje naših stalno rastočih
prekomorskih sil, ki, kakor je
predsednik Roosevelt označil,
utegnejo postati šest do deset
ameriških ekspedicijskih sil na

mesto ene v zadnji vojni, je sa-
mo na sebi še bolj komplicirano
početje kot prvotno prevažanje
samer armade. V zvezi s tem velika-
nski nalogi ne vidijo vojaške obla-
sti nikake nepremagljive težko-
če v stalnem zalaganju naših
prekomorskih sil s hrano in orož-
jem, ki se proizvaja v Združenih
državah.
Med 40 kraji, kjer so ameriške
bojne sile danes nastanjene, jih
je 25 na inozemskih tleh, v glav-
nem ozemlja Združenih narodov.
Nekateri kraji so dobro znani
povprečnemu Amerikancu. O
drugeh je povprečni Amerikanec
redko ališal poprej. Proti vzhodu
čez severno Atlantsko morje
imamo ameriške vojaške v New-
foundlandu, ki je del Kanade, v
Grenlandiji, ki je dansko posest-
vo, na severnem Irskem in na
Angleškem.
Doli na Karibijem morju in
ob vzhodni obali Floride je mno-
go britanskih otokov, kjer se
nahajajo precejšnje ameriške
garnizije. Izmed teh otokov naj
navedemo Bermude, Bahamske
otoke in otočje Antigua in Saint
Lucia. Ameriške čete so na Ku-
bi, Guatemali, na holandskih
otokih Aruba in Curacao. V
Južni Ameriki se ameriški voja-
ki nahajajo v Britanski Gulan
in holandskem Surinamu.
Na drugem koncu sveta naj-
demo ameriške vojaške v Avstra-
liji in v Novi Zelandiji. Na poti
tja ameriški vojaški sodelujejo z
vojaški Svobodne Francije v No-
vi Kaledoniji in na sosednjih
otokih. Baj se nekateri ameri-
ški vojaški še vedno borijo v za-
sedeni Nizozemski Indiji, ali vo-
jaška oblast tega ni nikoli potrdi-
la. Dalje so ameriški vojaški
tudi na veleotoku New Guinea.
V Afriki se vidijo ameriški vo-
jaški po ulicah mesta Brazzaville,
glavnemu mestu francoske Ekvato-
rialne Afrike, ki je sedaj pod
Svobodno Francijo, in brskone
tudi v mestu Leopoldville v bel-
gijskem Kongu. Amerikanci so
v Eritreji, v Egiptu in na samem
bojišču ob Libiji.
V Mali Aziji, zlasti v Iranu in
v Indiji, se nahajajo Amerikanci.
In tam, kjer so boji bili najbolj
vroči, v Burni, so ameriški letal-
ci že dolgo vršili junaške čine;
sedaj se borijo pod kitajskim
generalom Čiang-Kaj-Sekom.
Razum v teh inozemskih po-
stojankah imamo ameriške vo-
jake v Alaski, kakor tudi v
ameriških posestih Centralne
Amerike.
Hitri način, kako se je ameri-
ška vojska raztresla po svetu, je
dokaz, da se Stric Sam skrbno
pripravlja za dolge in težke me-
sece, ki so pred nami. — Common
Council — FLIS.
Ali ste naredili na danah
"Prosveta" Podprta svoj listi

Spomini slovenske družine

ki je bila junija 1941 izgnana iz Maribora v Srbijo
(izvirno poročilo Prosveti)
(Nadaljevanje in konec)

Aretacije žene in otrok, ropanje po gestapovcih
Težko je popisati čustva, ki so
nas navdajala pri novicah o res-
ničnem ropanju našega po-
stetno pridobljenega in ne veli-
kega premoženja. Samo misel
na žene in še male otroke nas
je zadrževala, da nismo planili
in pobili straž ter dvignili upora.
Bilo je v začetku junija 1941,
ko so zapeljali težki tovorni
avtomobili — bilo jih je 25 — na
dvorišče vojašnice. Transport o-
koli 300 ljudi, žena in otrok, je
bil že pripravljen v podzemskih
prostorih, močno zastražen. Hitro
so jih natovorili na avtomobi-
le in kolona se je začela po-
mikati skozi Maribor — nezna-
nokam. Pozneje smo izvedeli, da
so jih peljali v Slov. Bistrico na
vlak, odkoder so šli preko Zagre-
ba in Sarajeva v izgnanstvo v
Srbijo. Bilo je par dni neizre-
čene napetosti. Straže so po-
stale strožje, a mi odločnejši,
kajti vedeli smo, da so nas dva
mesece s svojimi zaslišanji
vodili za nos. Bila je to samo
krinka, da so nas lažje prevarili
in ribarili v kalnem.
Naj v kratkih potezih opišem
razbojniške podvige nemške
gestapovske policije.
Temna noč je: po ulicah je
razsvetljava pogašena. Pridrvi
avto in se ustavi pred hišo nem-
ških trtev. Do zob oboroženi
gestapovci poskačejo iz avta, ob-
kolijo hišo, nekaj jih pa skoči k
vratom, po katerih začno z na-
perjenimi puškami in revolverji
razbijati. Ko se kdo prestrašen
oglasi, mu zakričijo: "Takoj od-
prite, tu policija!" Ko se jim
vrata odpro, skočijo z naperje-
nimi puškami in revolverji pred
prestrašene žene in otroke —
možje so bili že več tednov v za-
porih — in jim ukažejo, naj se
v eni uri pripravijo na odhod. Do-
voljeno jim je vzeti s seboj več
ali manj prtljage, obleke in pe-
rila. Izrecno so jim pa naročili,
naj vzamejo denar in dragocen-
osti, kajti te bodo potrebovali.
Zakaj — povem kasneje.
Predstavimo si položaj mate-
re z več malimi otroci, v temni
noči, same. Racije so se namreč
vedno širile ponoči, ko je bilo
pod smrtno kaznijo prepoveda-
no vasko gibanje po ulicah. V
silni razburjenosti med jokom
prestrašenih otrok, so nekateri
zapokali vse mogoče stvari, ki
jih sploh niso potrebovali, na
drugo pa, ki so bile res potreb-
ne, so pozabili in jih pustili do-
ma, kar so šele pozneje s stra-
hom in žalostjo v pregnanstvu
opazili. Prvotno je bilo rečeno,
da se sme vzeti prtljaga do 50
kg na osebo, toda mirno lahko
rečemo, da so bili zelo, zelo red-
ki, ki so bili toliko srečni, kajti
vsak je imel le po en mal ročni
kovček in nahrbtnik in v hitri
nekaj noter nametanih kosov
perila in obleke. V eni uri so
jih vse napodili iz hiše v temno
noč na ulico, kjer so morali svo-
je bomo imetje nositi po četr-
re daleč do zbirališča svoje sku-
pine, tam so nesrečneže natlačili
na avto in jih z reflektorjem,
montiranim na avtu, razsvetlje-
vali tako, da se jim je od silne
luči sredi temne noči kar vrtele
v glavi... Tako so jih pripeljali
v vojašnico... Tam so najprej
dolge čase čakali na hodniku,
potem so poklicali moža, da so
bile vsaj družine skupaj, pre-
kontrolirali spiske in jih končno
poslali na pregled stvari.
Družino za družino so spušča-
li v posebne prostore, kjer so
nam natančno pregledali vse že
itak malenkostno prtljago. Kar
jim je ugajalo, je romalo v njih-
bove nenasišne žepke ali pa so
metali na kupe, nakar so si bra-
sko delili... V pisarniškem
prostoru je bilo treba točno pove-
dati, koliko denarja oz. katere
dragocenosti ima kdo s seboj.
Kdor bi kaj zatajil, so mu se-
veda zagrozili s smrtjo, vse kaj-
pada smo zaradi kontrole! Ko
so ljudje v dobri veri pokazali
denar, ga našli na mizo in pri-
nesli dragocenosti na dan, so jim
rekli, da tega ni dovoljeno jema-

Drugi dan opoldne smo se usta-
vili v Arandjelovcu. Naša vož-
nja je bila končana, začelo se je
novo razdobje.
Med srbskimi brati —
V Arandjelovcu je nas gesta-
po predal Srbom, ki so nas res
bratsko sprejeli. Odločili so nam
hotel, da smo se malo odpočili in
ostali smo tam dva dni. Zopet
smo dobili dobro hrano, a kar
je bilo za nas največ vredno, bili
smo med ljudmi. Po dvodne-
nem odmoru smo šli zopet na
vlak, sedaj pa na potniški in se
po glavni progi Beograd-Niš pre-
ko Mladenovca peljali na jug.
S končne postaje so nas vodili
na trg, kjer so nas razdelili k
različnim družinam, nekaj pa lu-
di na kmete.
Tako govore nacija
Poljska spoštuje nemške
pravice
V globoko zadoščenje nam je,
da postajajo naši odnosi do te
države (Poljske), prejš v oštrm
nasprotju, sedaj vedno boljji in
boljši. Odkar je Zveza narodov
prenehala s svojimi stalnimi po-
likuzi, da bi položaj v Gdanem
motila in je imenovala novega
visoko cenjenega komisarja, je
izginila nevarnost, ki je iz tega
kraja grozila evropskemu miru.
Poljska država spoštuje narod-
nostno razmerje v svobodnem
mestu in oba, Gdanek in Nemci-
ja, spoštujeta poljske pravice.
(Adolf Hitler, Reichstag, 21.
2. 1938.)
Volja mora voditi do
boljševizma
Verujemo v večno pravičnost,
ki ne more dovoliti, da bi nad
svet prišla nova vojna, strašna
vojna z nepredvidljivimi posledicami. Vojna, ki bi spremenila
rodovitne pokrajine v brezupne
puščave in povzročila pokol
milijonov mož, vojna, v kateri bi
zmagal samo eden: boljševizem.
(Rudolf Hess, festival v apo-
minu junakov, Celovec, 25. 7.
1938.)
Nemški pakt s Poljsko
Nemška vlada je pripravljena
dati vsaki teh držav (Poljski in
88 drugim državam) zagotovilo,
kakor ga želi Roosevelt (da jih ne
napade in vanje ne vpadne), pod
pogojem, da tudi one obljubijo
Nemčiji isto.
(Adolf Hitler, Reichstag, 28.
4. 1939.)
Rodoljubi Srbije
V sumarnem pregledu ne-
deljkih vojnih dogodkov prina-
ša New York Times od 19. ju-
lija napis pod gornjim naslovom,
ki začneja s sledečim citatom
nemškega vojnega komuniqueja
od 18. aprila 1941:
"Na večer 17. aprila je kapitu-
lirala cela srbska vojska v to-
liko, kolikor je bila razorožena.
Potem takem so se boji Jugo-
slavije končali opoldne 18. ap-
rila."
Nato piše New York Times:
"Za svobodno Jugoslavijo je
pomenila ta vest poziv na orož-
je. Po dvanajst dnevnem "bli-
tzu" je Beograd padel, vojska se
je razsula, toda jugoslovanski
narod se ni začel s pravo obrobo.
Pod vodstvom rdečelasega Dra-
že Mihajlovića, polkovnika red-
ne vojske, so krenili proti pla-
ninam, ki leže jugozapadno od
glavnega mesta. V kmečkih ko-
lih in po goilih pečinah na
ozemlju, ki zavzema 20.000 kva-
dratnih milj, na "otoku svobo-
de", je zbiral Mihajlović svoje
pristaše, jih udeleževal v vojni
enote, učil jih, kako se naj po-
služujejo dinamitu in ognju.
Nemško vrhovno poveljstvo
je bilo prisiljeno, da polje svo-
je najboljše čete z ruske fronte
in da tako zatrejo upor. Prete-
klo nedeljo so Italijani objavili
vest, da so poslali v Jugoslavijo
celo svojo drugo armado. Za-
vezniška poročila pravijo, da
napadajo Srbi fasisistično garni-
zijo v bližini Trsta in Reke pre-
ko italijanske meje. Nepresta-
ni pritisk najmanj desetih so-
vražnih divizij, izguba enega
milijona življenj in veliko šte-
vilo "Lidie", niso mogli zadržati
bojnikov v Jugoslaviji."
Najzanesljivejša dnevna
delavske vesti so v dnevniku "Pro-
sveta" Ali jih čitate vsak dan?

Četnikovski

HENRIK MANN

SRCE

NOVELE

Preložil IVAN ALBREHT

IGRALKA

(Nadaljevanje.)

"Kako se vam zahvaljujem za to!" In podpri si je čelo: "Zopet sem zaman preživil dneve — mnogo dni zaman, ne da bi vam stisnil roko: vašo madonsko roko, ki bi jo bil tako rad v njeni glori, ko se sklanja iz podobne in napravi čudeži! ... Zdaj jo smem stisniti — slednjič! ... Toda —" in Leonija je čutila, kako so se začeli tresti prsti, ki je z njimi držal njeno roko — "ali je to roka, kakršno človek stiska? Ali se je sme dotakniti z ustnami le v molitvi?"

Pod drgetanjem njegovega poljuba se je domislila Leonija nekdanjih besedi njegovih: "... tako, da niti roka ne zapolni ob roki ..."

Znanci so vstopili in so prisledili k njima. Pila sta in sta postala glasma. Iz svoje negotovosti med širimi očmi je Rothaus v družbi na mah prišel do vodilne vloge. Pozval je na obhod po dvorani, je podal Leoniji roko, pa sta se lotila trošenja denarja in dobre volje med prodajalke. Pri "kolesu sreče" je vprašal Leonijo po rojstnem dnevu, je stavil na številke, izgubil vse in se je smejal v svesti zmage. Potem sta večerjala v veliki družbi. Ko je hotel plačati, je bila njegova denarnica prazna. "Nič čudnega," je menila Leonija; kajti videla ga je, ko je izdal več bankovcev po tisoč mark.

"Kako neumno!" je izjavil. Nisem mislil na to, da bi vzel s seboj več kot po navadi."

In bila je nezmerno vesela. Bahavost ji je zvenela pri tem človeku, kakršnega je poznala, liki dražee razglasje v pridružen, le preveč fini godbi.

"K sreči prihaja tam moja sestra, ta mi pomore."

Privedel je lepo, rujavobledo dekle. "Ali smem seznaniti?"

Sestra se je obnašala prijazno; roseno blišče črne oči pa so preiskavale izpod zraženih obrvi z napeto pozornostjo Leonijo, kakor bitje, ki je v rodbini že zdavnaj nujno važno, čeprav še ni nikoli prestopilo hišnega praga.

Šla sta plesat in hodila sta okrog: vse zelo umerjeno. Vendar je čutila samo razposajenost pod njegovim površjem in v svojih lastnih udih kakor vriskanje pri vsakem koraku. Kakor bi se bila domenila, sta stopila pred neko ga in Harry je predstavljal:

"Gospod in gospa Rothausova."

Prilčno sredi dvorane sta vodili dve stopnici na prostor pod velikim cvetnim drevom. Z malim, zaničljivo slovesnim naklonom jo je prosil, naj gre gori. Sedla sta in sta se razgledovala okrog. Ljudje so se začeli nastavljanje — morda jih je pritiralo radovanje, ki je žarelo iz teh dveh ljudi — so slugovali in se poniževali, da človek ni vedel, ali pred milijoni mladega moža, ali pred Leonijino lepoto. Dvojica pa se je naumihala med seboj z drzno divjim zanosom sreče, ki nosi v sebi zaničevanje umrlojch.

Tamkaj ob steni je videla Leonija stari staro gospoda, ki jo je motril, neprestano in tako čisto brez naklonjenosti, da je osupnila in hipoma povesila ustna.

"Kdo je to?" je vprašal stisnjeno. In on, kljubovaje in ne da bi se ozrl tja: "Moj oče."

Bilo ji je kakor da je slutila. In s tihim, globokim strahom je motrila svojega sovražnika ... Precej za tem se je smejala prelerno, je občutila željo, da bi se maščevala za sekundo resnobe, ki jo ji je naprtil oni mož, in je bila že skoro na tem, da bi mu bila z roko pošiljala poljubce.

Z ducom Leonijih tovarišev sta šla v kavarno in potem, sredi krdela, prav do njenega

stanovanja. Rothaus je komaj vkradel toliko časa, da ji je zašepetal:

"Moram vam povedati nekaj zelo — zelo važnega. Boste poslušali?"

"Da," je rekla Leonija, prevzeta od njegovega drhtenja.

"Kdaj vas vidim spet? Jutri? Na kraju kot navadno?"

Dolgo je sedela in bdela; — še naslednji dan jo je imelo strmenje v oblasti: slepo strmenje v srečo. Kako je prispela tja, po kakšnem čudovitem, ozkem ovinku, ki ni dopuščal nikakega vpogleda v veličino tega, kar prihaja? Ah, prehojeni ovinek je bil to, kar je tako žlahtilo to ljubavi! ... V bistvu je nedolžen, ta vendar tako razočarani duh, ko si je mogel slikati bratovsko razmerje brez poželjenja!

Tega je zmožen le možki, je mislila z nežno preudarnostjo. In jaz? Ali sem se mogla dati tako oplakati? Zdaj vem: odkar sem ga videla prvič, pri Budapeštanih, sem ga ljubila. "Kako zelo," — in srce ji je naenkrat začelo biti v bojazni — "kako zelo ga moram ljubiti, da sem se dala preslepti po njem do naklepa, da ga ne bom ljubila! ... To sva živila vzvišeno žitje! — liki dva angela, dva ne preveč pretkana! Prijateljstvo: jaz, ki me oprezavajo od vseh strani, s tako zaželenim mladim možkim: in da ne bi nikoli prišla na to, da bi naju skušali ločiti tisti, ki morajo videti v meni ljubico njegovo!"

Ali je le imel on doslej zame kakšno družino? Ne; nad oblaki tega pač ni. Če je zamudil najin dogovor; — nikdar mi ni padlo v glavo, da bi lahko tičal oče njegov za tem ... Kako grdo nezaupljiv stavec! In jaz vendar gotovo ne bom na škodo njegovemu sinu. Ljubila se bova, in sicer temeljito, res; sicer pa nočem ničesar od njega! ...

Tekala je po svojih dveh sobah, je trkala z desnico v znak na levo in si je želela:

"Če bi vsaj mogla iti k staremu Rothausu in mu povedati: Ničesar nočem od vašega sina, popolnoma ničesar, nobenega svetlega belica in ne igle — in najmanj tega, da bi me poročil. Le v miru naju pustite in ..."

Postala je.

"Da, s tem bi mu tudi še postregla: Mnogo časa sva zamudila; recite Harryju, naj brž opravi!"

Takoj nato:

"Pa to bi bil opomin brez potrebe. Včeraj sva spopolnila zamudo, skoraj vso. Kaj še preostaja razven — razven tega!"

In okrenila se je z obrazom, od pričakovanja zamaknjenim, proti vratom, pa je nenadoma razprostrla roke.

III.

Zima se ji je zdela mila. Ko je šla po mestu, si je morala včasih globoko oddahati. Silila se je k pohajkovanju, ker bi bila sicer preje na mestu kot on. Pri parku sta se pozdravila kot vedno in sta šla po uvodnih besedah kot vedno nasproti v hotel. In v Leoniji, ki je tako mirno govorila in stopala, je rajala sreča, ker ni bilo tako, ne tako kot vedno!

Njun prostor je bil zaseden. "Seve! Danes je vse drugače," je premislila Leonija. Ko je vprašal z običajno skrbljivostjo po njenem okusu:

"Vseeno mi je, kaj jem!"

Začel je o včerajšnjih toaletah. Leonija je zatrzjevala:

"Nato niti nisem pazila — mislila sem na nekaj drugega."

(Dalje prihodnjič.)

Narod, ki izumira

Po Nansenu priredil

IVAN BEŽNIK

(Nadaljevanje.)

Na vzhodni obali so slučajni, da so bile žene omožene z desetimi različnimi možmi zaporedoma. To pripoveduje Hohn: Utukuluk je bila omožena z osmimi, nazadnje pa je dobila šestega zopet.

Ločitev se je izvršila najlažje in največkrat tedaj, dokler ni bilo še nič otrok. Ko pa sta dobila otroke in posebno, če so bili dečki, je bila zakonska vez trdnjša.

Na vzhodni obali je še dandanes v navadi mnogoženstvo, a to le pri dobrih lovcih. Navadno imajo po dve, toda nikdar več.

Dalager pripoveduje, da je bil za njegovega časa na zapadni obali komaj dvajseti del moških oženjen z več ženami; z dvema, redko s tremi, izjemoma tudi s štirimi. Poznal pa da je moža, ki jih je imel enajst.

Navadno prva žena ni videla rada drugih. Včasih pa se je to zgodilo tudi na njeno željo, da je imela več pomoči pri delu.

Se drug vzrok je, ki jih je silil v mnogoženstvo. Dalager je

vprašal neko ženo, čemu da je njen mož vzel še drugo. "Ker ne morem imeti več otrok," mu je odgovorila.

Vendar pa ima prva žena prvo besedo v hiši, četudi ima mož druge morda rajši.

Slučajni, da bi imela žena več mož, so sili redki. Razlikovalci vedo samo za en slučaj.

Vse te navade vladajo dandanes le po nekaterih okrožjih vzhodne obali, na zapadni obali, kjer je predirio tudi med Eskime krščanstvo, se sklene zakon tako ko pri nas. Tudi se ni treba nevesti več tako braniti.

Zakon pa se sklene sedaj mnogo težje ko v prejšnjih časih zato, ker so naselbine redke in domačini-kateheti nimajo pravice sklepati zakonov. Zakon more skleniti samo pastor. Ta pa običajno dajne kraje samo enkrat na leto ali samo vsaki dve leti; ta čas morajo mladeniči izrabiti, da si izbere neveste, ker sicer morajo čakati zopet eno ali dve leti.

Na ta način je seveda jasno, da se ne vrši vse v lepem redu. Zgodilo se je, da je misijonar, ki je prišel zopet čez par let v isti kraj, neko deklico birmoval, poročil in ji krstil otroka — vse hkratu.

Z uvedbo krščanstva je bilo

seveda odpravljeno tudi mnogoženstvo. Če se je dal krstiti Eskimo, ki je imel več žena, si je smel obdržati samo eno. To jih je mnogokrat odvrglo od krsta, ker se niso radi ločili od druge žene, posebno, če so izšli iz tega zakona dečki.

Dogajajo se pa dandanes tudi na zapadni obali redki slučajni, da imajo dobri lovci po dve ženi.

Tako so pripovedovali o nekem Renatu, da si je vzel še eno ženo, dokler ni tega izvedel misijonar, ki je zahteval ločitev. Mož je naselil svojo drugo ženo v drugem kraju, kamor pa je potem tudi hodil pogosto na lov. Prebivalstvo tega kraja, kjer je bil prej, pa je trpelo pomanjkanje, ker je bil on najboljši lovec okraja. Radi tega se je priselil zopet k njim in odslej živel redno.

Tu pa tam se zgodi, da ima pri hiši prvo besedo žena in ne mož. A to so le slučajni. V splošnem je žena pri Eskimih le lastnina moža. Na vzhodni obali je zakon nekaka kupčija in pogosto da "ženin" "nevestinemu" očetu kaj v dar, harpuno, ali kaj podobnega. Tu pa tam tudi očete obdarujejo dobre lovce zato, da jim odjemo hčere.

Navadno živijo zakonski lju-

New Guinea 'Penthouse' for U. S. Soldiers

Taking their ease around their new home are these U. S. troops stationed in New Guinea. The "penthouse," a large grass-covered native hut, is built on wooden poles. This type of habitation is said to be a favorite with most of the soldiers who live in them. It looks o.k. to us — as long as you don't walk in your sleep. (Central Press)

dje v lepem soglasju. Nansen pravi, da ni nikdar videl ali slišal, da bi med možem in ženo padla neprijazna beseda. Dalager piše: "Tem dalje časa ko zakonski živijo skupaj, tembolj se imajo radi; v starosti so kot nedolžni otroci." Drug proti drugemu so zelo obzirni in niti pri srčnosti ne manjka.

Tudi na vzhodni obali je zakonsko življenje mirno, vendar pa so se tu dogodili slučajni pretepi med zakonikima, v enem slučaju je prišlo celo do krvi. Hohn poroča, da ve za slučaj, ko je žena moža pošteno natepla.

Tako trdnih srčnih vezí, ko pogosto med nami, med Eskimi ni. Če eden umrje, se drugi kmalu potolaži in pozabi nanj. Nekaj dni potem se že čuti in vede tako, ko v dneh svojega fantovstva. Nova žena navadno hvali svojo prednico, a graja svojo nezmožnost, kot se spodobí.

Glavni cilj zakona so pri Eskimih otroci. Kakor v starem zakonu, tako tudi pri Eskimih žena, ki nima otrok, ni v čislh.

Čistokrvni Eskimi pa imajo malo otrok. Dva do štiri otroke, to je navadno. So slučajni tudi več, a to so vendar le slučajni.

Dvojčki so pri njih tako redki, da so žene začudene vprašale Nansena, če je res, da žene "dolgobratih" (Norvežanov) v resnici rodijo tudi dvojčke. Ta jim je odgovoril, da so slučajni tudi trojčki in četvorčki, čemur so se smejale in dejale, da so Evropejci ko psi, človek in tjučenj rodila le po enega.

Značilno je, da so poganski Eskimi pomorili navadno vse svoje pohabljenice. Tudi se ne zmeni Eskimo za stare ljudi. Ta kruta navada je danes izkoreninjena popolnoma.

Grenlandski otroci živijo od

maternega mleka dve do tri leta. Slučaji so tudi, da so sesali otroci tudi z osmimi in več leti, celo z desetimi ali dvanajstimi leti.

Otroci kračanskih Eskimov so seveda krščeni in dobe pri tej priliki imena. Imena jemljejo iz starega in novega zakona. Od Adama pa do Petra in Pavla, vse svetopisemske osebe so tu polnoštevilno zastopane. Njihova imena, ki so se nanašala na živali, so izginila popolnoma.

Eskimi ljubijo svoje otroke in storijo zanje vse, posebno, če so dečki. Ti so pravi gospodarji v družinah. Kaznovanje otrok se jim zdi nečloveško in grdo, nekaj slabega sploh. Nansen pravi, da ni slišal, da bi dejali starši le eno trdo besedo svojim otrokom. Radi take vzgoje pa otroci vseeno niso surovi ali poredni.

Ko dorastejo in postanejo razumni, zadostuje ena sama prijazna beseda od očeta ali matere, da opustijo, kar jim ni dovoljeno. Tudi se otroci ne zmerjajo ali tepejo. Ko se igrajo, ne zaidejo v prepir. Kaj takega ni mogoče v Evropi.

Nansen pravi, da ne ve, odkod je ta razlika med otroki. Najbrže leži vzrok v mirni in dobrodušni naravi Eskimov. Vpliva morda tudi to, da otroci niso nič prepričani sami sebi in je tam vez med otroki in starši mnogo bolj trdna ko v Evropi.

Tuintam se sicer zgodi, da Eskimi kamenjajo kokoši kakega evropskega naselnika, ali opustošijo vrt. To pa se zgodi radi tega, ker Eskimo nima pojma o lastnini.

Za igračo dobijo dečki od staršev malo harpuno, da se že zgodaj igraje vadijo za najvažnejše opravilo svojega življenja. Že mali dečki lovijo na ta način

male ptice ali druge manjše živali. Tudi se vsedejo že zelo zgodaj v kajak.

Deklice pa se učijo domačih del, pripravljati kože, šivati, sploh morajo iti materam pri delu na roke.

Nравnost

Angeli Eskimi niso, pa tudi vrati ne: ljudje so, z mnogimi slabimi in mnogimi dobrimi lastnostmi. Na splošno bi lahko trdili, da ima Eskimo več dobrih, ko slabih lastnosti; vsaj videz je tak.

Ena najlepših potez Eskima je poštenje nasproti soljudem. On ve, da je velike važnosti, če se more zanesi na svojega bližnjega v trdem boju za življenje. Da to zaupanje v pomoč ukrepi,

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih ...

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne ... Cene zmerno, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue Chicago, Illinois
TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in eno družino k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali družino \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.25 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vala lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnitev: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrav. dravce in Kanado \$6.00	Za Cicero in Chicago je \$7.50
1 tednik in 4.00	1 tednik in 4.50
2 tednika in 7.00	2 tednika in 8.00
3 tednike in 9.50	3 tednike in 11.00
4 tednike in 12.00	4 tednike in 13.50
5 tednikov in 15.00	5 tednikov in 16.50

Za Evrope je \$8.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plačilo in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ,

2657 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Priložena pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. druživa št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledenih članov moje družine:

2. _____ Čl. druživa št. _____

3. _____ Čl. druživa št. _____

4. _____ Čl. druživa št. _____

5. _____ Čl. druživa št. _____

Mesto _____ Dravce _____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

zato je pošten proti vsakomur mu rad pomaga ter da, kar gre. Tatvina je silno resen. Hans Egede pravi: "Svoje pustijo ležati prosto, brez hu, da bi jih kdo vzel. Če da ukrade kaj, se potem težko, ali pa sploh ne more ziti."

Tudi laž je redka, posebno možeh. "Če kdo prodaja stvar, pa je kupec ne vidi, mu jo prodajalec opiše raje koliko manj sijajno, kot je v niti," pravi Dalager.

Če je kdo kaj dolžan, tedaj gotovo, da bo plačal, kadar mogel. To trdijo tudi evropski trgovci, ki dajo Grenlandcem silno mirno vestjo na upanje (Dalje prihodnjič.)

What You Buy With WAR BONDS

When the American Expeditionary Force landed in Ireland recent newspapers reported the citizens remarked at the similarity of the steel helmets worn by our boys to those worn by German troops. The steel hats are protection from shrapnel fragments and other light missiles. We need thousands of the for they are a regular issue to every American soldier.

A smart strap fastens under chin and they are padded for comfort. One steel helmet costs \$5 every time you fill a \$5 stamp you are buying protection for an American soldier. Invest at least ten percent of your income in War Bonds every pay day. Help our community reach its War Bond Quota. U. S. Treasury Department